

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	V/1801-0/2016
Alkotmánybíróság 1015 Budapest Donáti u. 35-45.	Érkezett: 2016 OKT 25.
Példány: 1	Kezelőiroda:
Tisztelt Alkotmánybíróság!	2+14 db

37.

BÉKÉSCSABAI JÁRÁSBÍRÓSÁG 5.
Postán, faxon, e-mailben, átadókönyvvel, érkezett személyesen behozva. gyűjtiészekényből kivéve:
Érkezett: 2016 OKT 13. 1. által
Példány: 1. Melléklet: 1. Kézikönyv.
Az ügyirat száma: 19. B. 185/2016.

Alulírott, [REDACTED]
Alkotmánybíróként szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő:

Kérem a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 416. § (4) bekezdésének d) pontjának alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azt, mivel ütközik az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott diszkrimináció tilalmával együtt olvasott, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való joggal, úgymint a bíróság előtti egyenlőség elvének az eljárásjogban megjelenő fegyverek egyenlőségének ("ügyfélegyenlőség") elvével.

Kérelmem indokolásaként az alábbiakat adom elő:

1. A megsemmisíteni kért jogszabályi rendelkezés(ek), bírói döntések megnevezése, a határidő-számításhoz szükséges adatok közlése (a jogerős ítélet kézhezvételének időpontja stb.):

- Be. 416. § (4) bekezdésének d) pontja
- Kúria Bfv.I.1373/2016/2. számú végzése
- 2016.10.07.

2. Az Alaptörvényben biztosított jog megnevezése:

- törvény előtti egyenlőség
- tisztességes eljáráshoz való jog

3. A közvetlen érintettség kifejtése (az eljárás megindításának indokai, az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényege, bírói döntés esetén a pertörténet röviden, az ügyben hozott bírói döntések stb.):

A büntetőeljárás a [REDACTED] (a későbbiekben pótmagánvádló társaság) 2011.07.20. napján kelt büntető feljelentése alapján indult.

A Békéscsabai Rendőrkapitányság a jelentős vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntettének megalapozott gyanúja miatt indult nyomozást, figyelemmel arra, hogy a cselekmény nem bűncselekmény, megszüntette. A határozat ellen a [REDACTED] nyújtott be panaszt, melyet az Orosházi Városi Ügyészség a 2012. július 12. napján kelt, B.568/2011/8. számú határozatával elutasított. [REDACTED] értett, mint pótmagánvádló – jogi képviselő útján – törvényes határidőn

belül, 2012.09.06. napán vádindítványt terjesztett elő [REDACTED] vádlottal szemben az 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) 319. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés b) pontja szerint minősülő, jelentős vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntette miatt.

A Békéscsabai Járásbíróság a 13.B.480/2012/48. számú ítéletével a vádlottat az ellene emelt vád alól felmentette. A Gyulai Törvényszék, mint másodfokú bíróság 1.Bf.218/2014/6. számú végzésében ugyanakkor ezen ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasította.

A megismételt eljárás során a Békéscsabai Járásbíróság a 19.B.185/2015/27. számú ítéletével [REDACTED] vádlottat a hűtlen kezelés büntetének vádja alól felmentette, melyet a Gyulai Törvényszék helyes indokainál fogva az 1.Bf.35/2016/10. számú végzésében helybenhagyott. Az ítélet indokolásának lényege szerint a bűncselekmény tényállási elemei közül az eljárás során bizonyítást nyert, hogy a vádlottat idegen vagyon kezelésének kötelezettsége terhelte, és az ebből folyó kötelességét a vádlott az ítéletben megjelölt cégekkel kapcsolatban megszegte a pótmagánvádló terhére.

A fentiek ellenére a bíróság indokolása szerint azért került sor mégis felmentő ítélet meghozatalára, mert a bíróság nem látta megállapíthatónak a vagyoni hátrány bekövetkezését, mint a bűncselekmény eredményét és ezen bűncselekmény kísérletként történt elkövetését sem állapította meg. Ilyen előzmények után került sor – a jogerős ítélettel szemben – a felülvizsgálati eljárás kezdeményezésére.

A *Pótmagánvádló* megítélése szerint ugyanis terhelt felmentésére – a felülvizsgálati indítványban részletesen kifejtett indokainál fogva – a büntető anyagi jog szabályainak, úgy mint a régi Btk. 13. §-án keresztül a régi Btk. 16. §-ának megsértése miatt került sor, ezért kérte a Kúriát, hogy a Be. 428. § (1) bekezdése alapján a jogerős határozatot helyezze hatályon kívül, és a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságot utasítsa új eljárásra. A Kúria a felülvizsgálati indítványt – mint nem a jogosulttól származót – elutasította.

4. Indokolás arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabály, jogszabályi rendelkezés, bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével:

4.1.1. Az Alaptörvény felhívott rendelkezései

XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

4.1.2. A Be. kérelemmel érintett rendelkezései:

416. § (1) Felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen akkor van helye, ha a) a terhelt felmentésére vagy az eljárás megszüntetésére, illetve a terhelt bűnösségének megállapítására, továbbá kényszergyógykezelésének elrendelésére a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor [...]

416. § (4) Nincs helye felülvizsgálatnak d) a terhelt terhére az (1) bekezdés a) pontjában írt okból magánvádas eljárásban vagy pótmagánvád alapján folytatott eljárásban.

4.2. „A pótmagánvád a modern kontinentális államok büntetőeljárásai modelljeit jellemző ügyészi vádmonopólium korrekívumának egyik formája. Eredeti rendeltetése, hogy csökkentse a monopóliumból az igazságnak megfelelő büntető felelősségre vonásra származó esetleges veszélyeket (politikai okból, szakmai tévedésből, hibás mérlegelés miatt súlyos bűncselekmények elkövetői büntetlenül maradnak a közvád hiánya miatt), ellensúlyozza a vádemelés megtagadásával, illetve a

vádelejtéssel előálló, a vádhoz kötött bírósággal szemben érvényesülő ügyészi »túlhatalmat«. A pótmagánvád a bünvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvényben vált a magyar kodifikált jog intézményévé a XIX. században uralkodó, az eljárási funkciók megosztását és a vádrendszert modellként választó büntetőjogi eszmerendszer részeként, más európai (elsősorban osztrák és skót) szabályozási tapasztalatok alapján. A sértett jogát a pótmagánvádra a büntető perrendtartásról szóló 1951. évi III. törvényt módosító 1954. évi V. törvény megszüntette, majd közel fél évszázad után a Be. ismét lehetővé tette.¹ Az egy évtizedes bevezetése óta a jogintézmény alig változott, a jogalkotó csupán kisebb, a joggyakorlat visszajelzéséből adódó korrekciót hajtott végre, jóllehet a témában számos Alkotmánybírósági és rendes bírósági döntés született, jelezve a pótmagánvádas eljárások iránti nagy érdeklődést. A jogintézmény legjelentősebb átalakulása a közelmúltban következett be a pótmagánvádló korlátozott felülvizsgálati jogosultságát érintő módosítás nyomán. Az egyes büntetőjogi tárgyú és ehhez kapcsolódó más törvények módosításáról szóló 2013. évi CLXXXVI. törvény (a továbbiakban: Módtv.) ugyanis két irányban érintette a pótmagánvádló által lefolytatott eljárások felülvizsgálatának kezdeményezését.

Egyrészt tágítva azt, minthogy a Be. 417. § (1) bekezdés I/b) pontjának eltörlésével megszűnt a pótmagánvádló korlátozott felülvizsgálati jogosultsága, ezzel a pótmagánvádlót a felülvizsgálati eljárásban mintegy az ügyéssel azonos szintre helyezve, tekintettel arra, hogy az 5/2013. BJE határozat szerint „a vádló a pótmagánvád alapján folyó eljárásban a pótmagánvádló” és őt illetik meg a vádlói jogosítványok, így a jogorvoslati jog is. Ezt támasztja alá a Be. 236. §-a is, amely kimondja, hogy a pótmagánvádló a Be. 236. § alapján a bírósági eljárásban – ha e törvény másképp nem rendelkezik – az ügyész jogait gyakorolja, ehhez képest a pótmagánvádló felülvizsgálat kezdeményezési joga adott, így amennyiben a jogalkotó ezen jogát kizárni vagy korlátozni kívánná, úgy akkor nem megengedő, hanem tiltó rendelkezést indokolt adnia. Mindezzel összhangban, másrészt a Módtv. a Be. 416. § (4) bekezdését, mint a felülvizsgálat kizáró okait, egy újabb ponttal egészítette ki, szűkítve ezzel a pótmagánvádló eljárását. A beiktatott d) pont ugyanis kimondja, hogy nincs helye felülvizsgálatnak a terhelt terhére magánvádas eljárásban vagy pótmagánvád alapján folytatott eljárásban, amennyiben a terhelt felmentésére vagy az eljárás megszüntetésére, illetve a terhelt bűnösségének megállapítására, továbbá kényszergyógykezelésének elrendelésére a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor; következésképpen a törvény egyéb rendelkezése kizárja a pótmagánvádlót a felülvizsgálati eljárás indítványozása alól. (Jelen ügyben nem vizsgált, egyéb szempontból azonban érdekes kérdést vet fel az eset, amikor a pótmagánvádló által képviselt ügyben más, olyan indítványozási okból kerül sor felülvizsgálatra, melyet a jogalkotó nem zárt ki. Annak ugyanis, hogy a jogalkotó a lehetséges felülvizsgálati okok közül *explicite* csak egyet sorolt fel, csak az lehet az ésszerű magyarázata, hogy ezen eseteken kívüli ügyekben a pótmagánvádló felülvizsgálati jogosultsága teljes².)

4.2.1. Mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy az Alkotmánybíróságnak az 1/1994. (I. 7.) AB határozat óta követett gyakorlata szerint „a felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely az [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében] foglalt alkotmányi rendelkezéssel összefüggésbe nem hozható. Mivel az alkotmányosan megkövetelt rendes jogorvoslaton túlmenő rendelkezés, a törvényhozónak – egyéb alkotmányi rendelkezésekkel összhangban (pl. diszkrimináció tilalma) – teljes szabadságában áll ennek tartalmát és korlátait megállapítani”. A Be.-ben szabályozott felülvizsgálat jogintézményének szükségessége az Alaptörvényből kényszerítően tehát nem következik, ám ha a törvényhozó e rendkívüli jogorvoslat lehetőségét, mint a rendes jogorvoslathoz képest korlátozott jogorvoslatot mégis megnyitotta, akkor nem hagyhatja figyelmen kívül, hogy a korlátozás alkotmányosan csak más alkotmányos rendelkezésekkel összhangban végezhető el. Mindezzel összefüggésben a 42/2004. (XI. 9.) AB határozat kiemelte, hogy a felülvizsgálat jogintézményének, illetve egyes szabályainak más alkotmányos tételek alapján történő vizsgálata nem zárható ki. Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a

¹ 42/2005. (XI. 14.) AB hat.

² Ezzel ellentétes bírói gyakorlatot lásd: BH2016. 80.

továbbiakban: Bíróság) szintén rámutatott, hogy ahol jogorvoslati fórum működik, a jogorvoslati eljárás tekintetében is érvényesek a tisztességes eljárás követelményei³.

Ezért a *Pótmagánvádló* arra a kérdésre kereste a választ, hogy mennyiben egyeztethető össze a felülvizsgálat, mint már biztosított jogorvoslati támadás – a vád és a védelem számára eltérő jogosítványokat előíró – rendelkezése a bíróság előtti egyenlőség elvével, mint a hátrányos megkülönböztetés tilalmának eljárásjogban való megjelenésével, és mint olyan, a tisztességes eljárás sarokkövét jelentő "fegyverek egyenlőségével".

4.2.2. A tisztességes eljárás tágabb fogalmának egyik összetevője, a fegyverek egyenlőségének elve alapján mindegyik fél számára ésszerű lehetőséget kell biztosítani arra, hogy ügyét olyan feltételek között terjeszthesse elő, amelyek nem juttatják őt hátrányos helyzetbe a másik féllel szemben.⁴ Mindez a büntetőeljárásban azt biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson. A fegyverek egyenlősége nem minden esetben jelenti a vád és a védelem jogosítványainak teljes azonosságát, de mindenképpen megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen.⁵ Az "ügyfélegyenlőség" keretében az egyenes következménye, hogy „a vádlót és a terheltet általában egyenlő perjogi hatáskörrel ruházta fel, illetőleg nekik indítványaik előterjeszthetése, a bizonyítás körül való közreműködés és a perorvoslatok használata tekintetében egyenlő jogokat adott”⁶.

A fegyverek ezen egyenlősége kétségbe vonható, ha az egyik fél jogkérdésének elbírálása végett korlátozás nélkül fordulhat a legfőbb bírói fórumhoz, még a másik ettől messzemenőkéig el van zárva. Még az is elképzelhető lehet, hogy a perkockázat ilyen egyenlőtlen megoszlása befolyásolhatja a per végső alakulását. Az alsóbb bíróságok számára felmerülhet a kísértés, hogy összetett jogi kérdések megválaszolása esetén inkább a biztos felmentés, mint a felülvizsgálati eljárás keretében támadható – és ezzel megváltoztatható – elmarasztalást válasszák. Mindez pedig szükségtelenül fokozza a pótmagánvádas eljárásokban a felmentések számát.

A rendkívüli jogorvoslati eljárás megteremtése azt bizonyítja, hogy a jogalkotó számol az alapeljárás, s az ítélet meghozatala során elkövethető hibákkal. Az asszimetrikusan biztosított jogorvoslati eljárás valóban az azonban a tisztességes eljárás lényegéhez tartozó fegyverek egyenlőségének követelményét még látszólag sem juttatja érvényre. Csupán a felek egyike (védelem) számára adott, hogy „állítsa a döntés jogos érdeket vagy jogot sértő voltát”⁷, hátrányosan megkülönböztetve ezzel a másik felet (vádat) a jogorvoslati eljárás (egyenlő) hozzáférés szempontjából⁸.

A fegyverek egyenlőségéből tehát az következik, hogy a vád perorvoslati jogának korlátozása a legmagasabb bírói fórumhoz fordulása tekintetében a fentebb kifejtett megkülönböztetések szerint alkotmányellenes, ha a védelem ugyanezen jogokat korlátozás nélkül használhatja.

4.3. A *Pótmagánvádló* megfontolandónak tartja Harmathy Attila volt alkotmánybíró különvéleményét is, aki szerint „a jogorvoslati jog szabályozásánál a körülményektől függő elbírálás körébe tartozik annak mérlegelése is, hogy korábban nem létező jogorvoslati jog megadásának követelményéről van-e szó vagy korábban már jogszabály által biztosított jogorvoslati jog megszüntetéséről. Meglévő jogorvoslati jog megszüntetésének alkotmányossági vizsgálatánál szigorúan kell mérlegelni, hogy milyen

³ Delcourt v. Belgium 2689/65 (17/01/1970)

⁴ Dombo Beheer B.V. v. the Netherlands 14448/88 (27/10/1993)

⁵ 6/1998. (III. 11.) AB hat.

⁶ Ld. Képviselőházi irományok, 1892. XXVII. kötet • 870. sz. 42. o.

⁷ 22/1995. (III. 31.) AB hat.

⁸ Vö. 27/2004. (VII. 23.) AB hat.

alkotmányos jogok érvényesítését akadályozta a kérdéses jogorvoslat, illetve milyen alkotmányos elvek megvalósításánál jelent aránytalan hátrányt a jogorvoslat megléte.”

A Be. támadott szabálya a pótmagánvádló korlátozott, de alanyi jogon fennálló rendkívüli jogorvoslati jogosultságát szüntette meg. Tette ezt az eljárások meggyorsítására hivatkozással¹⁰. Jóllehet „a tisztességes eljárás követelményeinek széles értelmezése magában foglalja az ésszerű időn belüli elbírálás követelményét [...]. Az időszerűség követelménye azonban csak egy a tisztességes eljárás elmei közül, amelynek érvényre juttatása végletekig nem fokozható, s amely a tisztességes eljárás további szempontjai fölött nem szerezhet uralkodó befolyást, más alapjogot pedig semmiképpen nem sérthet.”¹¹ Ráadásul csupán a felek egyikének kiiktatása a jogorvoslati fórumrendszerből nem lehet egyedüli indoka az eljárás lerövidítésének; a jogviták ésszerű időn belül történő elbírálása szempontjából pedig a pótmagánvádló felülvizsgálati eljárás lefolytatását biztosító indítványozási joga aránytalan hátrányt nem jelentett. A támadott szabály mögött, tehát semmilyen alkotmányos cél vagy érdek nem ismerhető fel, így ezen okból is alkotmányellenes.

4.4. A Kúria a *Pótmagánvádló* alkotmányos aggályaival szemben semmilyen meggyőző érvet nem terjesztett elő.

5. Annak bemutatása, hogy az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva:

Az *Indítványozó* a jogorvoslati jogosultságát a Be. 416. § (4) bekezdés *b)* pontja kizárja.

6. Nyilatkozat arról, hogy az ügyben van-e folyamatban felülvizsgálati eljárás a Kúria előtt, illetve arról, hogy kezdeményeztek-e perújítást (jogorvoslat a törvényesség érdekében) az ügyben:

- nincs folyamatban felülvizsgálati eljárás
- nem kezdeményeztem perújítást

Tisztelt Alkotmánybíróság! A fentiek alapján ismételten kérem, hogy az Abtv. 41. § (1) alapján a felhívott jogszabályi rendelkezést alaptörvény-ellenessége miatt semmisítse meg, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazását, az Abtv. 45. § (2) bekezdésére figyelemmel zárja ki.

Kelt: Békéscsaba, 2016. október 12-én

Maradok tisztelettel:

Melléletek:

1. 2016.10.07., Kúria (Bfv.I.1373/2016/2.)

⁹ 42/2014. (XI. 9.) AB hat.

¹⁰ Ld. Az egyes büntetőjogi tárgyú és ehhez kapcsolódó más törvények módosításáról szóló 2013. évi CLXXXVI. törvény indokolását.

¹¹ 20/2005. (V. 26.) AB hat.

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CL. törvény 52. § (5) bekezdésére és 57. § (1a) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013 (II. 27.) Tü. határozat 36. § (2) bekezdésére tekintettel kijelentem, hogy a fenti tárgyban az Alkotmánybíróság elé terjesztett alkotmányjogi panasz indítványomban szereplő személyes adataim nyilvánosságra hozatalához hozzájárulok.

Kelt: Békéscsaba, 2016. október 12-én

Maradok tisztelettel: